

10. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 26 червня 2018 р. (справа № 761/21775/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75014888>.
11. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 4 вересня 2018 р. (справа № 761/33435/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76322866>.
12. Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 2 січня 2019 р. (справа № 127/33383/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78985415>.
13. Ухвала слідчого судді Вінницького міського суду Вінницької області від 8 серпня 2014 р. (справа 127/17016/14-к). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48304988>.
14. Ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду міста Києва від 23 січня 2019 р. (справа № 760/31163/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80066009>.

УДК 343.121.4 (477)

ПРОФЕСІЙНА ПРАВНИЧА ДОПОМОГА ОСОБАМ, ПРАВА ЧИ ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯКИХ ОБМЕЖУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

THE PROFESSIONAL LEGAL ASSISTANCE TO PERSONS WHOSE RIGHTS OR LEGITIMATE INTERESTS ARE LIMITED DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION: PROBLEMATIC ISSUES

*Корчева Т.В., к.ю.н., асистент кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

У статті досліджуються питання визначення процесуального статусу адвоката, який під час проведення досудового розслідування надає професійну правничу допомогу особі, права чи законні інтереси якої обмежуються на цій стадії кримінального провадження.

З урахуванням приписів Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» розглядається можливість віднесення таких дій адвоката до певного виду адвокатської діяльності.

За темою дослідження вносяться авторські пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: адвокат, захисник, представник, професійна правничу допомога, кримінальне провадження, досудове розслідування.

Статья посвящена исследованию вопроса определения процессуального статуса адвоката, который во время проведения досудебного расследования оказывает профессиональную правовую помощь лицу, права и законные интересы которого ограничиваются на этой стадии уголовного производства.

В соответствии с Законом Украины «Об адвокатуре и адвокатской деятельности» рассматривается возможность отнесения указанных действий адвоката к определенному виду адвокатской деятельности.

По теме исследования вносятся авторские предложения по усовершенствованию отечественного уголовного процессуального законодательства.

Ключевые слова: адвокат, защитник, представитель, профессиональная правовая помощь, уголовное производство, досудебное расследование.

In accordance with clause 161, 25 part 1 of Art. 3 the Criminal Procedural Code of Ukraine (hereinafter referred to as the CPC of Ukraine), a new participant in criminal proceedings, which is «other person whose rights or legitimate interests are limited during a pre-trial investigation» (hereinafter – another person) are defined. However, the legislator does not specify who exactly can be recognized by another person in the criminal proceedings, although it implies the presence of certain procedural duties and rights, including the right to receive a professional legal assistance.

In the article, in accordance with the definition of another person procedural status, it is investigated the issues of the lawyer-representative procedural status, who during the pre-trial investigation provides professional legal assistance to a person whose rights or legitimate interests are limited at this stage of criminal proceedings, are examined.

It is investigated the participation of another person's lawyer-representative in conducting investigative (search) actions; the right to appeal against decisions, actions or inactions of the investigator, the prosecutor during the conduct of pre-trial investigation in a criminal proceeding; the right to file a petition.

With the provisions of the Law of Ukraine "About Advocacy and Advocacy activity", it is considered the possibility to attribute of advocacy to a specific lawyer's activity.

According to the research, it is made author's suggestions for improving the national criminal procedural legislation.

It is proposed to regulate in the CPC of Ukraine the provision that another person's representative may be a person who can be a defender in the criminal proceeding.

It is proposed to regulate in the CPC of Ukraine the judicial order for involving a lawyer-representative of another person to participate in criminal proceedings. It is argued that the lawyer-representative may be involved by another person to participate in criminal proceedings at any moment. Considering the fact that another person's representative acts exclusively lawyer, his powers to participate in the criminal proceedings must be confirmed by the documents provided for in Art. 50 CPC of Ukraine.

Key words: lawyer, defender, representative, professional legal assistance, criminal proceedings, pre-trial investigation.

Законом України № 2213–VIII від 16 листопада 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування»

ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) доповнена п. 16¹ такого змісту: «Інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – це особа, стосовно якої (у тому числі щодо її майна) здійснюються процесуальні

дії, визначені цим Кодексом»; а п. 25 цієї норми доповнено вказівкою на «особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування» як учасника кримінального провадження [1]. Отже, відповідно до п. п. 16¹, 25 ч. 1 ст. 3 КПК України, законодавець визначив нового учасника кримінального провадження, яким є «інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування» (далі – інша особа) [2].

З огляду на зазначене зауважимо, що віднесення іншої особи до кола учасників кримінального провадження передусім передбачає наявність у неї певних процесуальних обов'язків і прав, серед яких і право на отримання професійної правничої допомоги.

Проте у зв'язку із цим виникає необхідність у чіткому визначенні процесуального статусу як особи, якій надається професійна правнича допомога, так і адвоката, який її надає, оскільки ефективна професійна правнича допомога є важливим юридичним засобом захисту прав та інтересів кожної особи, яка залучається до кримінального провадження.

Проблеми, що стосуються охорони прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, визначення їхнього процесуального статусу неодноразово привертала увагу вчених-процесуалістів і були предметом дослідження у працях С.А. Альперта, Л.О. Богословської, В.Д. Бринцева, Т.В. Варфоломеевої, Ш.В. Гловюк, Ю.М. Грошевого, В.В. Заборовського, В.О. Коновалової, О.В. Капліної, П.А. Лупинської, В.І. Мариніва, М.А. Маркуш, А.В. Мельниченко, М.Г. Моторигіної, Ю.І. Стецовського, М.С. Строговича, О.Ю. Татарова, А.Р. Туманянця, Т.Г. Фоміної, Ю.В. Хоматова, В.П. Шибіко, О.Г. Шило, Ю.П. Яновича, О.Г. Яновської та багатьох інших. Однак запровадження в чинне кримінальне процесуальне законодавство України новел потребує критичного осмислення як уже усталених, так і нових теоретичних положень стосовно визначення процесуального статусу й осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, і адвоката, участь якого у кримінальному провадженні пов'язана з наданням професійної правничої допомоги. У зв'язку із цим спробуємо висловити свої міркування щодо цього й обґрунтувати власне бачення шляхів вирішення деяких проблем, які виникають після внесення до КПК України вищезгаданих змін.

Мета публікації – розглянути і проаналізувати з урахуванням законодавчих змін питання щодо надання під час досудового розслідування професійної правничої допомоги іншим особам, охарактеризувати процесуальний статус адвоката, який надає вказаним особам професійну правничу допомогу на цій стадії кримінального провадження. На підставі проведеного аналізу нововведень визначити проблеми з надання професійної правничої допомоги іншій особі, висловити авторське бачення і внести пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства із цього питання.

Передусім зауважимо, що згідно із завданнями кримінального провадження, визначеними ст. 2 КПК України, права, свободи й законні інтереси кожної особи, яка залучається до кримінального провадження як його учасник, повинні бути захищені. Як відомо, одним із способів цього вважається надання професійної правничої допомоги. Сказане можна віднести й до іншої особи, яка після внесення відповідних змін визнана законодавцем учасником кримінального провадження (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України).

З огляду на наведене постає необхідність у визначенні процесуального статусу адвоката іншої особи, який на

виконання завдань кримінального процесу захищатиме її права, свободи й законні інтереси шляхом надання професійної правничої допомоги. Для досягнення цієї мети, на наш погляд, насамперед варто дослідити процесуальний статус самої іншої особи, адже ефективність надання професійної правничої допомоги у кримінальному провадженні перебуває у взаємозв'язку з тим, наскільки чітко законодавцем урегульовано процесуальний статус відповідної особи. Тож зупинимося на основних проблемах, які стосуються даного питання.

Передусім зауважимо, що в чинному КПК України на цей час відсутнє чітке нормативне закріплення процесуального статусу іншої особи. Визначення, яке міститься в п. 16¹ ч. 1 ст. 3 КПК України, не конкретизує, хто саме може бути визнаний іншою особою у кримінальному провадженні, лише зазначено, що інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, – це особа, стосовно якої (зокрема, щодо її майна) здійснюються процесуальні дії, визначені КПК України. Даний факт не залишився поза увагою правників. Так, А.В. Мельниченко слушно зазначає, що роз'яснення кола осіб, які входять до поняття іншої особи, з одного боку, є досить розширеним, а з іншого – дуже загальним і неконкретизованим. На думку дослідника, під цю категорію підпадають: особа, щодо якої здійснюються досудове розслідування; особа, щодо якої проводяться слідчі (розшукові) дії; власник житла чи іншого володіння особи, де проводиться обшук; особа, яка перебуває у житлі чи іншому володінні під час обшуку, але не є його власником; володілець тимчасово вилученого майна; володілець тимчасово вилучених речей та документів; третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, за умови відсутності в них іншого процесуального статусу у кримінальному провадженні [3, с. 36–37]. Наведене дає підстави вважати, що коло інших осіб, які можуть з'явитися під час досудового розслідування у кримінальному провадженні, законодавцем не обмежене. Водно ас для залучення особи до кримінального провадження має бути підстава – проведення щодо особи (зокрема, щодо її майна) процесуальних дій, визначених КПК України, а також можливість обмеження під час досудового розслідування її прав чи законних інтересів.

З огляду на сказане вбачається за доцільне нагадати, що відповідно до класифікації суб'єктів кримінального провадження, що існує у теорії кримінального процесу, інша особа віднесена до групи суб'єктів, які мають власний інтерес у кримінальному провадженні [4, с. 104]. Водночас КПК України не містить окремої норми, де були б чітко закріплені процесуальні права й обов'язки іншої особи, на що слушно звертає увагу І.В. Гловюк, зауважуючи, що «статус цієї особи практично не прописаний у цьому Законі, враховуючи і право на професійну правничу допомогу»¹ [5].

Натомість аналіз положень КПК України все ж таки дозволяє виокремити такі права іншої особи у кримінальному провадженні. Спираючись на зміст приписів Кодексу, можемо констатувати, що *інші особи мають право на:*

– звернення до прокурора, слідчого судді або суду із клопотанням, у якому викладаються обставини, що зумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК України (ч. 6 ст. 28 КПК);

– оскарження слідчому судді бездіяльності слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неповненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК України, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК України строк (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК);

¹ У наведеній цитаті йдеться про іншу особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, у тексті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 16 листопада 2017 р. № 2213–VIII.

– оскарження рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування (п. 9¹ ч. 1 ст. 303 КПК), якщо її рішенням прокурора відмовлено в цьому, це також може зробити її представник, законний представник чи захисник;

– бути присутніми під час проведення слідчої (розшукової) дії (наприклад, обшуку (ст. 236 КПК)).

У контексті зазначеного додамо, що Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» № 2548–УІІ від 18 вересня 2018 р. до КПК України внесені доповнення, зміст яких має посилення не тільки на права іншої особи, а й уперше на права її представника.

Так, згідним Законом унесені доповнення у відповідні норми КПК України і встановлені такі права іншої особи та її представника (що підтверджує участь останнього у кримінальному провадженні з визначенням його процесуального статусу):

– загальне право заявляти клопотання під час досудового розслідування, які слідчий, прокурор зобов'язані розглянути у строк не більше трьох днів із моменту подання і задовольнити їх за наявності відповідних підстав (ч. 1 ст. 220 КПК);

– право заявити клопотання до слідчого судді про закриття кримінального провадження у випадку, якщо закінчилися строки досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру, установлені ч. 1 ст. 219 КПК України (ч. 9 ст. 284 КПК);

– право оскаржити відмову слідчого, прокурора в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених у п. 9¹ ч. 1 ст. 284 КПК України (п. 11 ч. 1 ст. 303 КПК) [6].

Зважаючи на приписи ст. 131² Конституції України про те, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура [7], а також наведені нами вище положення КПК України, зауважимо, що представництво іншої особи набуло нормативного закріплення як окремих вид адвокатської діяльності, а його значення розкрито в п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»² [8].

Важливо зазначити, що віднесення іншої особи до групи учасників, які мають власний інтерес у кримінальному провадженні (про що йшлося вище), а також можливість обмеження під час досудового розслідування її прав чи законних інтересів цілком підтверджують доцільність і виправданість наділення вказаної особи правом на отримання професійної правничої допомоги адвоката.

Нагадаємо, що конституційне право кожного на професійну правничу допомогу по суті є гарантією реалізації, захисту й охорони прав і свобод людини і громадянина, але його практичне здійснення можливе лише за наявності усвідомлення кожною особою, яка стає учасником кримінального провадження, свого процесуального статусу, що дає їй змогу брати активну участь у кримінальному процесі. Отже, відповідний підхід законодавця щодо наділення іншої особи правом мати під час досудового розслідування адвоката-представника вважаємо цілком логічним і зрозумілим, але висловимо особисті мірку-

вання щодо деяких проблем, які, на наш погляд, стосуються даного питання.

На відміну від вищезазначених нами норм КПК України, у яких нормативно закріплені права іншої особи разом з адвокатом-представником, інші не містять чіткої регламентації процесуального статусу останнього.

Так, участь іншої особи у слідчих (розшукових) діях під час проведення досудового розслідування, безумовно, обмежує її права, отже, дає їй право на захист власних прав і законних інтересів як особисто, так і із залученням до участі у кримінальному провадженні саме адвоката-представника. Наприклад, згідно із ч. 1 ст. 236 КПК України, для участі у проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. На відміну від не обов'язкового «*може бути запрошений*», далі, що стосується осіб, чий права і законні інтереси можуть бути обмежені або порушені, ч. 1 вищезазначеної норми КПК України закріплює, що присутність останніх під час проведення обшуку слідчим, прокурором *забезпечується* (курсив наш – Т. К.). Зосередимо увагу на тому, що в наведеній нами ч. 1 даної норми КПК України законодавчо закріплено, що незалежно від стадії цієї слідчої дії слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються відповідно до положень ст. 50 КПК України. Отже, про адвоката-представника, який надає професійну правничу допомогу іншій особі під час проведення обшуку, узагалі не йдеться. Водночас ч. 3 вказаної вище ст. 236 КПК України виключає для слідчого, прокурора право на заборону учасникам обшуку користуватися правничою допомогою адвоката або представника. Отже, слідчий, прокурор зобов'язані допустити такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення. Принагідно зауважити, що наведена позиція законодавця досліджена науковцями. Так, коментуючи дану норму КПК України, Т.Г. Фоміна припускає, що «слідчий зобов'язаний допустити адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення (ч. 3 ст. 236 КПК України), тобто фактично захисник може бути допущений як на початку здійснення обшуку, так і у ході його проведення» [9].

Якщо не торкатися питання моменту допуску адвоката до участі у проведенні такої слідчої (розшукової) дії, покажемо є те, що законодавець у нормі КПК України, що розглядається, уживає різні терміни для визначення його процесуального статусу, на чому справедливо акцентує увагу вже згадувана нами І.В. Глов'юк. Зокрема, учена зазначає, що, згідно із ч. 1 ст. 236 КПК, для участі у проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, *захисник, представник* та інші учасники кримінального провадження (як бачимо, законодавець чітко не окреслює коло осіб, які можуть бути залучені до участі у проведенні обшуку, щоправда, уживає терміни *захисник, представник* – Т. К.), тоді як у ч. 3 він послуговується іншими, указуючи, що слідчий, прокурор не мають права заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою *адвоката або представника* (курсив наш – Т. К.) [10, с. 143]. Для повноти розгляду питання додамо, що деякі дослідники пропонують розрізняти адвоката: 1) свідка (п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК); 2) учасників обшуку (абз. 3 ч. 3 ст. 236 КПК); 3) обшукувану особі (абз. 2 ч. 5 ст. 236 КПК) [11, с. 266]. Вважаємо, що такий підхід навряд чи можна підтримати, адже це не додає визначеності процесуальному статусу адвоката, який бере участь у проведенні слідчої (розшукової) дії.

Зупинимось ще на одному моменті. У ч. 1 ст. 236 КПК України закріплено (і про це вже згадувалося – Т. К.): *слідчий, прокурор повинні вжити належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб,*

² «Представництво – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними і юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні».

чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Звісно, згідно зі ст. 236 КПК України, процесуальний статус зазначених у її ч. 1 осіб відрізняється, але їх поєднує одне, а саме те, що під час проведення слідчих (розшукових) дій, які здебільшого мають примусовий характер, присутні особи (хоча і по-різному – Т. К.) усе ж таки зазнають обмеження своїх прав чи законних інтересів. Виходячи із цього, стає зрозумілою логіка і позиція законодавця, який оперує у вищезазначеній нормі КПК України, спираючись саме на різний процесуальний статус, такими термінами, як «адвокат», «захисник», «представник» на позначення особи, яка надає професійну правничу допомогу підозрюваному, потерпілому, іншим учасникам кримінального провадження, а також особам, чий права і законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Сподіваємось, ні в кого не викликає заперечень теза про те, що в такому разі діяльність адвоката належить до різних видів адвокатської діяльності. Проте, прагнучи забезпечити термінологічну чіткість, уважаємо за можливе запропонувати зробити в ч. 1 ст. 236 КПК України посилання не тільки на суб'єкта нашого дослідження – іншу особу, а також на її адвоката-представника.

Наявність власного інтересу в іншій особі дає підстави вважати, що адвокат-представник, який залучається до участі у кримінальному провадженні для надання їй професійної правничої допомоги, хоча і не належить до сторони захисту, але, здійснюючи представництво, фактично захищає її права і законні інтереси. Сказане дає підстави запропонувати нормативно закріпити у КПК України положення про те, що представником іншої особи може бути особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником.

Як вбачається, потрібно у КПК України регламентувати процесуальний порядок залучення представника іншої особи до участі у кримінальному провадженні, а також чітко вказати його права й обов'язки.

На нашу думку, іншою особою до участі у кримінальному провадженні представник може бути залучений у будь-який момент. Крім того, урахувавши те, що для надання професійної правничої допомоги представником іншої особи виступає виключно адвокат, його повноваження на участь у кримінальному провадженні повинні підтверджуватися документами, передбаченими у ст. 50 КПК України.

Розглядаючи процесуальний статус представника іншої особи і намагаючись його визначити, варто дотримуватися концептуальних положень і підходів до тлумачення представництва як виду адвокатської діяльності, що дає підстави вважати, що представник іншої особи може користуватися її процесуальними правами, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо іншою особою і не може бути доручена представнику. Тому вважаємо за можливе запропонувати таке:

– адвокат-представник повинен бути наділений правом учиняти певні процесуальні дії, зокрема брати участь у

проведенні слідчих (розшукових) дій, а за клопотанням іншої особи – його участь повинна бути визнана обов'язковою;

– що стосується прав іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, а також представника, то варто розширити коло питань, з яких вони мають право подавати клопотання до слідчого, прокурора. Зокрема, можуть бути заявлені клопотання, пов'язані із проханням до слідчого, прокурора провести окремі процесуальні дії; взяти участь у вчиненні процесуальних дій; про проведення допиту конкретної особи; допуск адвоката для участі у процесуальній дії, у якій бере участь інша особа, та ін.;

– стосовно іншої особи повинно буди розширене (а для її представника – передбачене) коло предмета оскарження, наприклад, право на оскарження: рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування (п. 2 ч. 1 ст. 303 КПК); рішення слідчого про закриття кримінального провадження (п. 3 ч. 1 ст. 303 КПК); рішення прокурора про закриття кримінального провадження та / або провадження щодо юридичної особи (п. 4 ч. 1 ст. 303 КПК).

Крім того, представник іншої особи, а також сама інша особа мають бути наділені процесуальними обов'язками, а саме: 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, а в разі неможливості своєчасного прибуття – завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття; 2) не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення; 3) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, слідчого судді відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю.

Виходячи з того, що інша особа віднесена законодавцем до учасників кримінального провадження (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК), має право на отримання професійної правничої допомоги у виді представництва, виникає необхідність внесення відповідних доповнень до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». На наше переконання, серед видів адвокатської діяльності, закріплених у цьому Законі (п. 9 ч. 1 ст. 1, п. 5 ч. 1 ст. 19), доречно передбачити діяльність адвоката з надання професійної правничої допомоги іншій особі у кримінальному провадженні. Отже, п. 9 ч. 1 ст. 1, п. 5 ч. 1 ст. 19 зазначеного Закону необхідно доповнити вказівкою на іншу особу як суб'єкта отримання професійної правничої допомоги і представника, який здійснює у кримінальному провадженні її представництво.

Авторські пропозиції щодо внесення змін до КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», які стосуються визначення процесуального статусу адвоката, який надає професійну правничу допомогу іншій особі, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, сподіваємось, сприятимуть удосконаленню вітчизняного кримінального процесуального законодавства і будуть ураховані законодавцем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : Закон України № 2213–VIII від 16 листопада 2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № № 49–50. Ст. 444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 22.05.2019).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651–VI від 13 квітня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № № 9–13. Ст. 88 (зі змін. станом на 11 січня 2019 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 23.05.2019).
3. Мельниченко А.В. Забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 292 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/6473> (дата звернення: 23.05.2019).
4. Кримінальний процес : підручник / за ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків : Право. 2018. 584 с.
5. Гловко І.В. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування»: Quo vadis? URL: <http://unba.org.ua/publications/print/2840-zakon-ukraini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-zakonodavchih-aktiv-shodo-zabezpechennya-dotrim> (дата звернення: 27.05.2019).
6. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : Закон України № 2548–VIII від 18 вересня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 45. Ст. 364. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2548-19> (дата звернення: 20.05.2019).

7. Конституція України : Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 р. / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-УІ, станом на 5 січня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 24.05.2019).

9. Фоміна Т.Г. Щодо проблеми визначення процесуального статусу «іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування». *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали постійно діючого Науково-практичного семінару, м. Харків. 26 жовтня 2018 р. Вип. 10 (ювілейний). Харків : Право. 2018. С. 182–184. URL: dspace.nlu.edu.ua/Dosudove_rozslid_vio_2018.pdf (дата звернення: 21.05.2019).

10. Гловюк І.В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК України). *Вісник Південно-го регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 14. С. 141–149. URL: <http://prc.com.ua/index.php/arkhiv-pomeriv> (дата звернення: 24.05.2019).

11. Абламський С.Є. До питання класифікації учасників кримінального провадження, уповноважених на здійснення захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 263–267. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/index.php/archive-12-2018> (дата звернення: 23.05.2019).

УДК 342.341

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ТА СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

CONCEPT AND TYPES OF SOCIAL AND SERVICE SERVICES OF NATIONAL POLICE

Миронюк С.А., к.ю.н.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті здійснено аналіз законодавчо визначених та потенційних видів соціальних та сервісних послуг, які надаються підрозділами Національної поліції. Виокремлено підстави, які вказують на необхідність розширення та нормативного закріплення соціальних та сервісних послуг, які можуть надаватися підрозділами Національної поліції.

Ключові слова: завдання та функції Національної поліції, соціальні послуги поліції, сервісні послуги поліції, поняття, нормативне визначення.

В статье осуществлен анализ законодательно определенных и потенциально возможных видов социальных и сервисных услуг, предоставляемых подразделениями Национальной полиции.

Ключевые слова: задачи и функции Национальной полиции, социальные услуги полиции, сервисные услуги полиции, понятие, норма

The article analyzes legally defined and potentially probable types of social and service services provided by units of the National Police. It has been found that most of the social services provided by the units of the National Police have found their normative consolidation, at the same time, most of these legal acts do not adequately ensure the implementation of the social and service functions of the police, are obsolete, determine only the general principles of the police activities without regulating this procedure for such activities.

The reasons, which indicate the necessity of expansion and normative consolidation of social and service services that can be provided by units of the National Police, are singled out.

Proposed under social services provided by units of the National Police to recognize the complex of preventive and post-preventive measures provided by the police in order to prevent the violation of social rights of citizens, assistance to individuals, certain social groups that need to receive police legal assistance or are in difficult living conditions and can not independently overcome them. Police service services should be understood as a set of administrative services that are carried out on a paid basis with the assistance of personnel, resources and information support of the police in order to implement the legal rights and freedoms of citizens and legal entities.

Key words: tasks and functions of the National Police, social services of the police, police services, concepts, normative definition.

Актуальність теми дослідження. Основною метою діяльності Національної поліції України, визначеною Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. (далі – Закон) [1], є служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Основними принципами діяльності поліції, окрім інших, визначено відкритість і прозорість, а також взаємодію з населенням на принципах партнерства, що закладає основи для повернення довіри до цього правоохоронного органу та його законної діяльності, спрямованої на обслуговування громадян у правоохоронній сфері. Виходячи з нової «обслуговувальної» функції поліції, основним замовником поліцейських послуг є народ України, її громадяни, що за рахунок сплати податків утримують поліцію, а тому повинні мати законодавчо визначені гарантії якісного сервісного обслуговування поліцією потреб населення у сфері забезпечення правопорядку та безпеки.

Ст. 3 Закону України «Про Національну поліцію» нормативно визначено завдання поліції, які полягають у наданні таких поліцейських послуг, як забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидія злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Таким чином, законодавець уперше в законодавчому акті застосував поняття «поліцейські послуги», що вказує на позитивну тенденцію щодо переорієнтації діяльності певних підрозділів поліції на соціальний складник, що започатковує новий напрям діяльності поліції, який полягає в наданні соціальних та сервісних послуг суспільству та окремим його членам у межах здійснення правоохоронної діяльності [1]. Навіть наскрізний аналіз законодавства, зокрема ст. 23 Закону, вказує, що з 30 завдань поліції, 11 із них (тобто майже 40%) пов'язані з